

Боса Ольга Василівна,
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Сойко Інна Миколаївна,
*к. пед. наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

СУЧАСНІ ОНЛАЙН-УРОКИ З МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

В умовах активного впровадження електронних пристроїв, цифрових і телекомунікаційних технологій у всілякі сфери людського життя рівень комп'ютерної грамотності стає важливою міждисциплінарною компетенцією для спеціалістів різних галузей, на чому наголошують у своїх працях багато зарубіжних і вітчизняних дослідників.

Освіта є системою, чутливою до змін у суспільстві, яка прагне розвитку та адаптується до нових умов і потреб. Цифровізація в освітній сфері пішла шляхом «оптимізації процесу навчання за рахунок використання електронних ресурсів». Сучасні дослідники підкреслюють важливу роль електронного простору в перетворенні моделі освітньої парадигми.

Цифровізація освітнього простору позначилася насамперед на його методологічній і методичній платформах, які регулярно трансформуються під впливом удосконалення цифрових і телекомунікаційних технологій. Зміни парадигми освіти та нові телекомунікаційні й інформаційні умови, у яких здійснюється навчання, з розв'язанням старих піднімають нові, раніше не відомі в методиці та лінгводидактиці проблеми. Змінюється все: засоби, способи, форми навчання, підходи, методи». Поява нових апаратних засобів, електронних дидактичних інструментів, електронних засобів навчання, розвиток можливостей здійснення дистанційного навчання та проведення онлайн-уроків створила необхідність перегляду термінологічного апарату електронної лінгводидактики у сфері викладання мовно-літературної освітньої галузі.

Вивченню питанню сучасних онлайн-уроків з мовно-літературної освітньої галузі приділено багато уваги у працях Н. Дмитренко, Г. Корицька, Л. Роєнко, О.Столярчук, Т. Торчинська М. Федорець та інші фахівці, аналіз наукових праць яких дозволяє визначити загальні підходи до цієї проблеми.

Мета – охарактеризувати сучасні онлайн-уроки з мовно-літературної освітньої галузі.

Цифровізація освітнього простору значною мірою позначилася на розвитку методики навчання мов – лінгводидактики, тому що цифровий простір, з одного боку, дав нові інструменти пред'явлення матеріалу, способів

взаємодії тих, хто вчиться, тих, хто навчається, і навчального контенту, що інтенсифікують процес оволодіння матеріалом, який вивчають, а з іншого боку, став ще однією сферою буття мов, які вивчають, так званої комп'ютерно-опосередкованої комунікації, закон. Це призвело до виникнення електронної лінгводидактики – напряму розвитку методики навчання мов (рідної та іноземної) при використанні електронних освітніх засобів [3].

Г. Корицька зазначає, що «глибоке переосмислення науково-технічних і суспільних процесів, які відбуваються», призвело до необхідності заміни деяких понять [2]. Так, термін «електронна лінгводидактика» прийшов на зміну «комп'ютерній лінгводидактиці» у зв'язку з тим, що сьогодні серед апаратних засобів, які реалізують завдання навчання мови із застосуванням електронних технологій, можна виокремити не тільки персональні комп'ютери, а й ноутбуки, моноблоки, планшети, смартфони тощо. «Лінгводидактику як наукову дисципліну доцільно пов'язувати не з апаратними засобами (з комп'ютером і мережею), а з електронним форматом – інноваційним науково-технічним явищем суспільного життя, у якому створюється та функціонує освітній контент нового покоління, що володіє інноваційними методичними та дидактичними закономірностями» [2]. Розвиток електронної лінгводидактики призвів до появи нової форми організації навчання за допомогою інтернет-технологій – онлайн-навчання.

Традиційно в методиці під навчанням розуміють «спеціально організований, керований процес взаємодії вчителів та учнів, спрямований на засвоєння знань, умінь і навичок, формування світогляду, розвиток розумових сил і потенційних можливостей учнів, вироблення та закріплення навичок самоосвіти відповідно до поставлених цілей [3]. У зв'язку з цим онлайн-навчання можна визначити як ту саму взаємодію вчителів та учнів з метою отримання знань, умінь і навичок, передбачених робочими програмами, але реалізовану за допомогою засобів і прийомів, що можуть бути забезпечені інтернет-технологіями.

Варто звернути увагу на невиправдано існуюче в методиці змішування понять «онлайн-навчання» і «дистанційне навчання». Вважаємо, що «онлайн-навчання» є лише однією з форм реалізації «дистанційного навчання», під яким слідом за Н. Дмитренко, О. Столярчук, М. Федорець розуміємо «взаємодію вчителя та учнів між собою на відстані, яка відображає всі притаманні навчальному процесові складові (мету, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) та реалізується специфічними засобами інтернет-технологій чи іншими засобами, які передбачають інтерактивність» [1].

Онлайн-навчання має свої характерні ознаки, які не є обов'язковою умовою для реалізації дистанційного навчання: реалізація навчання в режимі реального часу з безперебійним доступом в інтернет за допомогою спеціальних програм; оснащення робочого місця вчителя та учня необхідним обладнанням (камера, мікрофон); активні форми взаємодії учасників навчального процесу. Таким чином, говорячи про онлайн-навчання, ми говоримо про організацію навчального процесу в цифровому форматі за допомогою інтернет-технологій, наближеного за своїми властивостями до традиційного.

На сучасному етапі розвитку технічних можливостей реалізація віддаленого та інтерактивного формату онлайн-уроку може здійснюватися за допомогою спеціальних програм: веб-майданчиків для проведення вебінарів або сучасних відеомесенджерів на кшталт Skype, Viber, WhatsApp. Програми дають змогу здійснювати заняття індивідуально та цілою групою. Вчитель та учні мають змогу бачити один одного або матеріал, що транслюється, у спеціальних «вікнах».

Інструментальними засобами навчання за такого інноваційного формату проведення уроку виступають електронні засоби навчання, до яких належать електронні підручники, онлайн-підручники, веб-сайти, авторські електронні ресурси.

До авторських електронних ресурсів для реалізації онлайн-уроку належать розроблені педагогом презентації, фото, табличні матеріали, інфографіки, графіки тощо. Сучасний етап розвитку технічних можливостей дає найширші можливості для педагогічної творчості. Наявні сервіси зі створення навчального контенту надають вчителям можливість підготовки якісного електронного навчально-методичного забезпечення онлайн-уроку:

- сервіси зі створення презентацій (Microsoft Power, Google Презентації, Piktochart та ін.);
- сервіси зі створення ментальних карт (Mind42, Coogle, Mindmeister, XMind та ін.);
- сервіси зі створення ребусів, кросвордів (Decalion, rebus.1 та ін.);
- сервіси зі створення інфографіки онлайн (Infogram, Venngage, Easelly, Creately та ін.);
- сервіси зі створення стрічки часу TimeRime.com, Time.Graphics, myHistro, TimeToast та ін.);
- сервіси зі створення тестів, вправ, тренінгів, вікторин (Quizlet, Learningapps, Thinglink та ін.);
- редактори аудіоматеріалів онлайн (Sodaphonic та ін.);
- відеоредактори онлайн (Clipchamp та ін.).

Для дистанційного навчання цей список використовуваних електронних засобів навчання дещо ширший, оскільки ресурси, розраховані для самостійного оволодіння інформацією та виконання завдання без допомоги вчителя, як правило, в режимі онлайн-навчання виявляються непридатними. Для викладання мовно-літературної освітньої галузі на сьогоднішній день розроблено велику кількість мобільних додатків, спрямованих на надання користувачам умов для заучування лексико-граматичного матеріалу за допомогою типових завдань, що повторюють лексичні одиниці та мовні зразки. За своїм змістом дані засоби електронного навчання схожі з системами управління навчання, проте додаткові функції (наприклад, запис мовлення учня та його якісна оцінка за використання спеціальної програми розшифровки звукового матеріалу), що з'являються завдяки оснащенню смартфонів мікрофоном, дають змогу виокремити їх в окрему категорію. Слід зазначити, що електронні засоби дистанційного навчання можуть стати матеріалом для домашнього завдання в рамках реалізації онлайн-уроків.

В основі онлайн-уроку лежить взаємодія тих, хто навчає, і тих, хто навчається, яку забезпечують функції платформ для реалізації такого типу занять. Вчитель послідовно прикріплює в чат-вікні відеомесенджера презентації, сторінки підручників, аудіо- та відеоматеріали для прослуховування та перегляду, мережеві, немережеві та прикладні навчальні електронні ресурси, посилання на інтернет-ресурси тощо. За командою вчителя, учні послідовно відкривають необхідні файли, що замінюють традиційні записи на дошці, презентаційні матеріали тощо.

Онлайн-навчання не дає можливості застосування записів на дошці, які традиційно супроводжують пояснення матеріалу. Функція веб-майданчиків і відеомесенджерів «Демонстрація екрану» дає змогу розв'язати цю проблему. Учитель може робити електронні записи в будь-яких програмах (Word, Paint тощо), а учні в режимі реального часу спостерігати. Учні за допомогою цієї ж функції можуть транслювати виконання вправ, показувати необхідні картинки, фотографії, таблиці, працювати зі сторінками електронних ресурсів тощо. Таким чином, педагогічні можливості проведення онлайн-уроку розширюються.

Таким чином, вважаємо обґрунтованим говорити про онлайн-урок як про структурну організаційну одиницю онлайн-навчання, призначення якої полягає в досягненні завершеної, але часткової мети навчання, яка реалізується в режимі реального часу з безперебійним доступом до інтернету із застосуванням спеціальних електронних засобів навчання та активних форм взаємодії того, хто навчає, та тих, хто навчається.

Підводячи підсумок, зауважимо: інтеграція цифрових технологій в освітню сферу стала невід'ємною складовою сучасного суспільства. Онлайн-навчання з мовно-літературної освітньої галузі популяризується як форма організації навчального процесу, що поєднує в собі риси інноваційних педагогічних технологій (реалізація навчання в режимі реального часу з безперебійним доступом до інтернету за допомогою спеціальних програм; оснащення робочого місця (камера, мікрофон)) та традиційного навчання (пріоритет активних форм взаємодії).

Онлайн-урок як основна організаційна одиниця навчального онлайн-процесу є самостійною лінгводидактичною дефініцією сучасного цифрового освітнього простору. Представлені ознаки онлайн-навчання, а також проаналізовані з позиції методичної цінності функції платформ, що забезпечують реалізацію онлайн-уроків, свідчать про можливість реалізації основних завдань оволодіння мовно-літературною освітньою галуззю в цифровому форматі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дмитренко Н. С., Столярчук О. М., Федорець М. А. Формування комунікативної компетентності учнів початкової школи на уроках мовно-літературної освітньої галузі в умовах дистанційного навчання. Академічні

студії. Серія «Педагогіка», 2(4), 2022. С.207-213. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.2.29> (дата звернення: 10.02.2023).

2. Корицька Г. Особливості навчання української мови учнів в умовах розвитку електронної лінгводидактики. *Українська мова і література в школі*. 2016. № 1. С. 14-17.

3. Технології навчання в мовно-літературній галузі початкової школи: навчально-методичний посібник для самостійної роботи / Автори-укладачі: Л.М. Роєнко, Т. А. Торчинська. Умань, 2018. 149 с.

Вегера Наталія Олександрівна
*студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Шкабаріна Маргарита Андріївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики
початкової освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ УЧНІВ 4 КЛАСУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ

Українська мова надзвичайно багата, наділена різноманітним словниковим складом, гнучкою граматичною будовою та прекрасними фонетичними якостями.

У 4 класі Нової української школи на вивчення теми «Мова і мовлення» відводиться невелика кількість годин. І це при тому, що тема ця надзвичайно важлива. Тому вона не обмежується вивченням лише в рамках даних годин, а продовжує вивчатись і далі протягом вивчення різних частин мови на уроках української мови, а також і на інтегрованому курсі « Я досліджую світ».

Проблема ця надзвичайно актуальна. Вирішення її не обмежується лише роботою на уроках, а продовжується і на перервах, в позаурочний час: спілкування «учитель» - «учень» та «учень» - «учень» потребує постійної уваги з боку вчителя. Він повинен підказати, виправити, тактовно допомогти дитині правильно вжити слово, побудувати речення та проінтонувати його. Робота ця повинна бути постійною і безперервною. Тільки в такому випадку можна сподіватися на її позитивний результат.

Робота над підвищенням мовної культури дитини складна і тривала. Вона передбачає насамперед засвоєння норм літературної вимови і наголошення слів, поповнення словникового запасу, збагачення засобів образності й виразності. Для цього на практиці широко використовуються мовні вправи, прислів'я та приказки, акривірші, мовні ігри, загадки, добірки віршів,